

INTRODUCCIÓN A LA MISHNÁ

La unión matrimonial se realiza mediante dos procedimientos: el primero se conoce como *kidushín* o *erusín*, y consiste en un acto de adquisición que se realiza cuando —en presencia de dos testigos— el hombre entrega a la mujer un objeto de valor económico o un documento matrimonial, y declara: “He aquí que tú quedas consagrada para mí”; a partir de ese momento la mujer queda prohibida para otros hombres. El segundo, que es el acto del casamiento propiamente dicho, se conoce como *nisuín*, y se lleva a cabo con la *jupá*¹. Antiguamente, se dejaba transcurrir un espacio de tiempo entre la realización del *kidushín* y el *nisuín*; sin embargo, en la actualidad ambos procedimientos se efectúan seguidos el uno del otro.

מתני' בתולה נשאת ליום הרביעי ומתני' Una mujer virgen es desposada el miércoles. תקנת חכמים היא שתנשא ברביעי בשבת Es una disposición establecida por los Sabios que la mujer virgen sea desposada el miércoles, כדמפרש טעמא conforme al motivo que la Mishná explica a continuación.

בשבת Ya que dos veces por semana. אבתולה קאי Esta explicación se refiere a la mujer virgen.

בשני ובחמישי Los lunes y los jueves. אחת מעשר תקנות שתקנו עזרא בבבא קמא בפרק אחד (פב). מפרש לכולהו Es una de las diez disposiciones que estableció Ezra. En el *Tratado de Baba Kama*, cap. *Merubá* (82a), la Guemará explica todas estas disposiciones. Y por esto los Sabios dispusieron que la virgen sea desposada el miércoles: שאם היה לו טענת para que en caso de que el hombre tuviera una reclamación por la virginidad de la mujer, madrugara para acudir a un tribunal mientras siguiera enfadado, [ואם יש שהות בינתים יש לחוש] שמא יתפייס **pués si llegara a transcurrir más tiempo, temeríamos que** en ese intervalo se apacigüe y se tranquilice, y la mantenga como esposa, ונתה היא ונתה, y no sea que realmente haya fornicado estando bajo la condición de consagrada para él con *kidushín*, y se haya vuelto prohibida para él, כדילפינן (סוטה כה). מונסתרה והיא נטמאה, **como aprendemos (Tratado de Sotá 28a)** de lo que dice el versículo: **Y [LA MUJER] SE RECLUYÓ EN SECRETO Y ELLA SE IMPURIFICÓ** (es decir, quedó prohibida para su marido). ומתוך שזבוא לבית דין יתברר הדבר כשיצא. **Y al presentarse ante un tribunal, el asunto podría esclarecerse cuando se divulgue**, ya que probablemente se presenten festigos a declarar que ella fue adúltera. **Y en la Guemará objetan: ¡Que también sea desposada el domingo**, ya que los tribunales también sesionan los lunes!

גמ' **Debido a que se enseñó, etc.** לקמ מקשי עלה. **Más adelante**, la Guemará presenta una objeción a esta explicación.

Si llegó la fecha y no fueron desposadas. לקמן בפרק אף על פי [נו.] תנו. **Más adelante**, en el cap. *Af al pi* (57a), se enseña en una Mishná: **«A una virgen se le conceden doce meses a partir del momento**

MISHNÁ בתולה נשאת ליום הרביעי ואלמנה ליום החמישי Una mujer virgen es desposada (con *nisuín*) el miércoles y una viuda, el jueves. El miércoles es el día establecido por los Sabios para el *nisuín* de las vírgenes, **ya que dos veces por semana los tribunales rabínicos sesionan en las ciudades, los lunes y los jueves**², **שם היה לו טענת בתולים היה משכים לבית דין** y el interés de los Sabios es que si el hombre llegara a tener una reclamación por la virginidad de la mujer, que el jueves madrugue para acudir a un tribunal, antes de que se aplaque su ira³. Pero si el *nisuín* se realizara cualquier otro día de la semana en el que el esposo no pudiera acudir a un tribunal a la mañana siguiente, existiría el riesgo de que se aplacara su ira con el paso del tiempo, y no acudiera al tribunal; y en caso de que la mujer le hubiera sido infiel después del *kidushín*, el hombre estaría casado con una mujer que le quedó prohibida de antemano.

GUEMARÁ אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל Dijo Rav Yosef que **מפני מה אמרו** Rav Yehuda dijo en nombre de Shemuel: **Por qué los Sabios dijeron que una mujer virgen es desposada el miércoles? Debido a que se enseñó** en otra Mishná⁴: «A una virgen ya consagrada con *kidushín* se le conceden doce meses a partir del momento en el que su marido le anuncia que va a desposarla con *nisuín*, a fin de que pueda abastecerse de atuendos para las nupcias [...]; y a una viuda, se le conceden treinta días. **הגיע זמן ולא נשאו אוכלות משלו** Si llegó la fecha del casamiento (*nisuín*) —doce meses

NOTAS

1 Hecho de entrar bajo el palio nupcial, según algunas opiniones.

2 Este es uno de los diez decretos que promulgó Ezra “El Escriba” (véase *Tratado de Baba Kama* 82a).

3 De este modo se podía determinar si ella le hubiera sido infiel después del *kidushín*, lo que la hubiera vuelto prohibida para él como esposa. Véase Rashi.

4 *Tratado de Ketubot* 48b.

בתולה נשאת פרק ראשון כתובות

ב.

עין משפט
גור מצוה

א א ב מ"י פ"י מהל'
אשוח הל' טו סמנ
עשין מח' טו"ש"י א"ש"ע
סמנ טו טע"ג:
ב ג ד מ"י ט"ס סמנ יט
אסמנ ט"ס טו"ש"ע ט"ס
ס"י טו טע"ג:

לעני רש"י

קנדר"ר [קונטינדר].
לצ"ד.

תוספות ר"ד

בתולה נשאת ביום ה'
ואלמנה ביום ה'
שפעמים בשבת ב"ד
ישיבין בעירות ביום ב'
וביום ה' ואם היה לו
טענת בתולים היה משכים
לכ"ד. פ"י חמ"ס תקנו
שנתשאו הבהולה ב"ד כדי
שיבטלו בבית ה' ואם לא
ימצא לה בתולים ילך
בבוקר לכ"ד ט"ס שיתקרי
דעתו שיפיה עמה ויחקרו
ב"ד מתי זינתה שמת
תחתיו זינתה והיא אסורה
לו. שפעמים בשבת וכו'.
פ"י אבתולה יחייב טעמא
וטעמא דאלמנה מפרש
לקמן. ותקנות עורא הוא
שישיבו ב"ד בעירות
בב' ובה' כדאמרינן בפ'
מורכב מ' תקנות שתיקן
עורא. ואע"פ שכל עיר
ועיר היתה סתודין קבוע.
בכל ימות השבוע היו
עוסקים בתורה ובב'
ובה' עוסקים ברינים.
ולקמן פריך ותנשא באחד
שבת: אמר ר"י מפני
מה אמרו בתולה נשאת
ב"ד שאם היה לו טענת
בתולים היה משכים לב"ד.
ותנשא בא' בשבת ואם
היה לו טענת בתולים
היה משכים לב"ד שקדו
חמ"ס על תקנות בנות
ישיאל שיהא טורח א'
ימים בסודיה א' בשבת
שני ושלישי וברביעי
כנסה. ועכשיו ששנינו
שקדו. אותה ששנינו לקמן
בפ' אע"פ נהנינו בתולה
י"ב חודש משתבעה הבעל
לפרנס א"ע. כשם שנהנינו
לאשה כך נהנינו לאיש
לפרנס א"ע ואלמנה ל'
יום הגיע זמן ולא נשאו
אוכלות משלו. פ"י ובגון
שהבעל מעכב הגיע זמן
בא' בשבת מתוך שאינו
יכול לפרנסה אינו מעלה
לה מזונות לפיכך חלה
הוא או שחלתה היא או
שפירסה נדה אינו מעלה
לה מזונות. א"ר שמואל
בר רב יצחק ל"ש אלא
מתקנות עורא ואילך שאין
ב"ד ישיבין אלא בב' ובה'.
אבל א' איכא ב"ד קבועים
בכל יום כקודם תקנות
עורא אשה נשאת בכל יום
והא בעינן שקדו טריח
לה. והכי אסיק רב אחא
דכל אונסא לא אכלה בין
חלתה היא ובין חלה הוא.
והכי הילכתא:

בתולה

א נשאת ליום הרביעי ואלמנה ליום החמישי
שפעמים בשבת בתי דינין יושבין בעירות
ביום השני וביום החמישי שאם היה לו מענת
בתולים היה משכים לבית דין: גמ' אמר
רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל מפני
מה אמרו בתולה נשאת ליום הרביעי לפי
ששנינו הגיע זמן ולא נישאו אוכלות משלו
ואוכלות בתרומה יכול הגיע זמן באחד בשבת
יהא מעלה לה מזונות לכך שנינו בתולה
נשאת ליום הרביעי אמר רב יוסף מריה
דאברהם תלי תניא ברלא תניא הי תניא והי
לא תניא הא תניא והא תניא אלא תלי תניא
דמפרש טעמא בדתניא דלא מפרש טעמא
אלא אי איתמר הכי איתמר אמר רב יהודה
אמר שמואל מפני מה אמרו בתולה נשאת
ליום הרביעי שאם היה לו מענת בתולים היה
משכים לב"ד ותינשא באחד בשבת שאם
היה לו מענת בתולים היה משכים לבית דין
שקדו חמ"ס על תקנת בנות ישראל שיהא
טורח בסעודה שלשה ימים אחד בשבת ושני
בשבת ושלישי בשבת וברביעי כונסה ועכשיו
ששנינו שקדו אותה ששנינו הגיע זמן ולא
נישאו אוכלות משלו ואוכלות בתרומה
יהגיע זמן באחד בשבת מתוך שאינו יכול
לכנס אינו מעלה לה מזונות לפיכך יחלה
הוא או שחלתה היא או שפירסה נדה
אינו מעלה לה מזונות ואיכא דבעי לה
מיבעיא חלה הוא מהו התם טעמא מאי
משום דאנים והכא נדה הא אנים או דלמא
התם אנים בתקנתא דתקינו ליה רבנן הכא לא
ואם תמצו לומר חלה הוא מעלה לה מזונות
חלתה היא מהו מצי אמר לה אנה הא קאימנא
או דלמא מצי אמר ליה נסתחפה שדהו
ואם תמצו לומר אמרה ליה נסתחפה שדהו
פירסה נדה מהו בשעת ווסתה לא תיבעי לך
דלא

בתולה נשאת ליום הרביעי. מקנת חמ"ס היא שמנשא צרביעי
בשבת כדמפרש טעמא: שפעמים בשבת. אצמולה
קאי: נשוי וחמישי. אחת מעשר תקנות שמקן עורא. צבא קמא
צפרק מרובה (דף פג.) מפרש לכולהו. ולכן תקנו שמנשא צרביעי
שאם היה לו טענת בתולים ישיכים
לצ"ד בעוד כעסו ע"י א' ונאם יס שהות
ציתים יס לחושן שמה יתפיים
ותתקרי דעתו ויקיימנה ושמה היא
זינתה תחתיו ונאסרה עליו כדלפינן
(סוטה דף כח.) מונקטרה והיא נטמאה
ומתוך שיבא לבית דין יתצור הדבר
כשיבא הקול שמה יצאו עדים. ובגמ'
פריך ותינשא באחד בשבת: גמ'
לפי ששנינו כו'. לקמן מנשי עליה:
הגיע זמן ולא נישאו. לקמן צפרק
אע"פ [מ]. מן נותנין לבתולה שנים עשר
חדש משתבעה הבעל והזכיר על
הנישואין לפרנס עממה בתכשיתין.
לפרנס קנדר"ר צלע"ו. ולאלמנה
שלשים יום: הגיע זמן. זה ולא נישאו
לחופה. לקמן מפרש שעבד הבעל:
אוכלות משלו. שהבעל חייב צמזמות
אשתו מתקנת צ"ד כדלקמן צפרק
נערה (דף מו.): ואוכלות צפרוקה.
אם כהן הוא והיא צמ ישראל שהכהן
מאכל את אשתו תרומה כדלפינן
(לקמן דף לו.) מוכהן כי יקנה נפש א'
לכך שנינו צפולה נשאת כו'. להודיע
שמקנת חמ"ס מעכבתו מלכנס
ואין עכבה זו שלו: מריה דאברהם
כו'. תמה על דברי רבו ואמר מריה
דאברהם מה זה היה לשמואל לומר
כן. ועוד שחלה רב יוסף ושמת תלמודו
ותוהה על דברי הרש"א: פלי
הניא דללא תניא. תולה טעם משנה
שנויה צמזמה שאינה שנויה: ומקשינן
לרב יוסף הי הניא והי לא הניא הא
הניא והא תניא. זו שנויה זו שנויה:
אלא תני הניא דמפרש טעמא
דתניא דלא מפרש טעמא. משנתנו
טעמא מפורש צמזמה כדי שישיכים
לבית דין והגיע זמן אין שום טעם
מפורש צמזמה מפני מה אם הגיע
זמן באחד בשבת אינו מעלה לה
מזונות: ותינשא באחד בשבת.
כולה רב יוסף קאמר לה: ועכשיו
ששנינו שקדו. ובשיל תנה זו הוא
מעוכב מלכנס באחד בשבת מעמה
אותה ששנינו כו': לפיכך. רב יוסף
מקיים לה משמיה דנפשיה ומסבירה
ואמר לפיכך הואיל ולמדנו שהמעוכב
מחמת אונס אינו חייב לזונה חלה
הוא כו': הא קאימנא. הגני מזומן:
נסתחפה שדהו. לנשן מטר סו"ק

(א) לקמן ט. (ב) לקמן מח.
מ. ע. [נדרים עג. א.] צ"ב
קלד: שבת כב. [יעו"בין
ע"ה:] (ד) לקמן ג. ה.
(ה) נ"י כ"י. (ו) נצמדה ה.
(ז) ויקרא כג. (ח) וי"ן
דליכא תמונה וכו' למא
נדה אף בשבת קל ונראה
כיונת החוס' כמ"ס כדאמר
צ"ב בתרא דנדה סה: ר"ל
שאתנו שם שאני כמזבח
דמנה צה טפי ע' רש"י
וערוך שם והא דלכתבו
דליכא תמונה הוא טעם
צפ"ע.

מוסף רש"י

הגיע זמן. שנים עשר
חדש לבתולה משתבעה
הבעל להכין עממה לנישואין.
ולאלמנה שלשים יום (לקמן
מח.) ולא נישאו. כהן
שעבד החתן או אונס שלו
ששהעלים מעבדו.
ואילי דמא דשאל צדדיה
מי נמי סיפא צדדיה
(לקמן טו.) ואובלת
בתרומה. אם צמ ישראל
מאוסת לכהן היא (לקמן
מח.) אם כהן הוא היא
ישראלית. שמשעה שקיימה
אוכלת בתרומה מן התורה.
כדמפרש בגמרא. ורבנן
גזרו על שמה (לקמן
מח.) מריה דאברהם.
לשון תמה הוא (שבת כב.)
רש"י (רש"י"ם ב"ב ע"ד).

(משלי מח) נשטפה שדך. כלומר מולך גרם כי מהיום אני מוטלת עליך לזון:
פשיט

יסת צרביעי גם צשאר נשים תקנו משום שמתוך כך יאם הקול ויתצור
הדבר על ידי עדים והשתא מייתי אצ"י שפיר ממתניתין דבשעת כהן
שפשיט

ובפחותה מצת שלש נאמן לאוסרה עליו. ותימה דהכא משמע דמשום
אזכא מ"ד דתקנו זמן בגטין משום פירי אכל משום שמה יחפה על צמ אחותו לא חיישין משום דזנות לא שכיח וי"ל דהתם קאמר
זנות דלתי ליתי מיתת דהיינו צהתראה ובעדים לא שכיח אי נמי הכא שלא משב עמו צאיסור כל ימיו חשו אפילו לזנות אע"ג דלא שכיח:
מפני מה אמרו בתורה נשאת ליום הרביעי אפי' ששנינו כו'. אין שואל הטעם למה נשאת צרביעי דלם כן לא הוה משני מידי אלא
הכי פירושו מפני מה אמרו כלומר מאי נפקא מינה שתיקנו ששאת צרביעי ומשני נפקא מינה לענין מזונות ותרומה ורב
יוסף קא מתמה מריה דאברהם דהא נפקותא מפרשה צהדיא שאם היה לו טענת בתולים והוא מניח נפקותא זו המפורשת ותופס נפקותא
אחרת: אלא אי אתמר הכי אתמר א"ר יהודה אמר שמואל. ולא גרסינן רב יוסף דהא רב יוסף גופיה קאמר אלא אי אתמר:
מפני מה אמרו כו'. צניחותא גרסינן לה ולא צא להקשות אלא ותנשא באחד בשבת: ורנשאת באחד בשבת. לא צני לשוני
דנשאת צרביעי כדי שתבעל צחמישי משום צרכה שנאמרה צו לדגים כדאמרינן לקמן (דף ה.) ועוד למה לי טעם דשקדו תיפוק
ליה משום צרכה ואומר ר"י דטעם דצרכה אינה אלא ענה טובה ולא מקרי עבריינא אכל משום שקדו מקרי עבריינא וכן משמע לקמן
דאמר טעמא משום צרכה אכל משום איקרוי דעתא לא חיישין ומאי נפקא מינה אלא ודאי דמשום צרכה לא מקרי עבריינא:
מנא